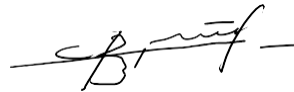

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет прикладної математики та інформатики
Кафедра кібербезпеки

Затверджено

На засіданні
кафедри кібербезпеки
факультету прикладної математики та
інформатики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.)

В.о. завідувача кафедри Венгерський П.С.

Силабус з навчальної дисципліни
“ОБЧИСЛЮВАЛЬНА ГЕОМЕТРІЯ І КОМП’ЮТЕРНА
ГРАФІКА”,
що викладається в межах ОПП «Середня освіта
(інформатика)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
для здобувачів з спеціальності
А4.09 Середня освіта (Інформатика)

Львів 2025 р.

Назва дисципліни	Обчислювальна геометрія і комп'ютерна графіка
Адреса Викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франкам. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет прикладної математики та інформатики Кафедра кібербезпеки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	А – Освіта/Педагогіка А4.09 – Середня освіта (Інформатика)
Викладачі дисципліни	Венгерський Петро Сергійович, професор кафедри кібербезпеки Олексин Михайло, асистент кафедри кібербезпеки
Контактна інформація викладачів	petro.venherskyy@lnu.edu.ua ; https://ami.lnu.edu.ua/employee/venherskyi ; mykhailo.oleksyn@lnu.edu.ua ; https://ami.lnu.edu.ua/employee/oleksyn-m-m Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, каб. 380.м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю).
Сторінка курсу	https://ami.lnu.edu.ua/course/computer-graphics-informatics
Інформація про дисципліну	В даному курсі розглядаються основні визначення; гіпотези; типові задачі обчислювальної геометрії. Наведено структуру основних матриць для базових операцій перетворення координат. Порівняння різних способів побудови канонічних кривих. Наближення кривих кубічними сплайнами; кривими Без'є; параболічними апроксимаціями. Наближення просторових поверхонь білінійними; лінійчатими бікубічними фрагментами. Порівняння різних методів побудови растрової розгортки прямолінійних відрізків. Показує використання алгоритму з впорядкованим списком ребер: розглядає різні прийоми збереження списку активних ребер. Реалізацію алгоритму заповнення з затравкою. Побудову алгоритму Кируса-Бека. Програмну реалізацію його трьохвимірного варіанту. Реалізацію та аналіз алгоритму Сазерленда-Ходжмена. Використання алгоритму плаваючого горизонту для побудови зображення реальних просторових поверхонь. Реалізацію основних моментів алгоритму Робертса. Програмування ключевих положень інтервального алгоритму пострічкового сканування. Реалізацію алгоритму визначення видимих поверхонь шляхом трасування променя.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “ Обчислювальна геометрія і комп'ютерна графіка” є вибірковою дисципліною з спеціальності А4.09 – освіта (інформатика) для освітньої програми Освіта (інформатика), яка викладається в 2-му семестрі в обсязі 4-ох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Метою курсу є викладення математичних та алгоритмічних основ комп'ютерної графіки, основних форматів зберігання графічних зображень та основних етапів їх алгоритмічної реалізації.
Література для вивчення дисципліни	Базова 1. Блінова, Т. А. Комп'ютерна графіка / Т. А. Блінова, В. І. Поревит. - К.: Юніор, Корона-Принт, Століття +, 2006. 2. Devid F. Rogers, J. Alan Adams Mathematical Elements for Computer Graphics.-New York, London; 2020. 3. Devid F. Rogers Procedural Elements for Computer Graphics.- New York, London; 2021

	<p>4. Геометричне моделювання і машинна графіка в САПР / Посібник для студентів вузів/ Михайленко В.Е.; Кислоокій В.И. та ін.- К.: Вища школа; 1991.</p> <p>5. Василюк А.С. Комп'ютерна графіка. / А.С. Василюк, Н.І.Мельникова / Львівська політехніка, 2016, 277с.</p> <p>6. Пічурін М.Ф. Комп'ютерна графіка. \ Центр учб. літ-ри., 2019, 346с.</p> <p style="text-align: center;">Допоміжна</p> <p>1.Ендельс Г., Кенсі К., Парафор Г. Програмні засоби машинної графіки. Міжнародний стандарт GKS.Пер. з англ.-.1988.-480 с.</p> <p>2.Ванін В.В. Інженерна та комп'ютерна графіка/ Ванін В.В., Ковальов С.М. – Каравела, 2018, 360с.</p> <p>3. Bels Mark. User Experience Design: An Introduction to Creating Interactive Digital Spaces/ Laurence King Publishing, 2023, 324p.</p> <p>4. Grazia Varisco. Contemporary Paths 1957–2022. Skira, 2023, 268p..</p>
Обсяг курсу	Загальний обсяг: 120 годин. Аудиторних занять: 64 год., з них 32 год. лекцій та 32 год. лабораторних робіт. Самостійної роботи: 56 год.
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде : знати: основні математичні основи та базові алгоритми генерації зображень, структуру основних форматів зберігання графічних зображень; вміти: застосовувати вивчені алгоритми візуалізації графічних зображень в практичних задачах.
Ключові слова	Растрова і векторна графіка, однорідні координати, перспективна проєкція, алгоритми растрової розгортки, алгоритми стиснення зображень.
Формат курсу	Очний, дистанційний Проведення лекцій, лабораторних робіт і консультацій.

Теми	<p>1. Основні поняття комп'ютерної графіки. Етапи основного алгоритму обробки зображень. 2</p> <p>2. Типи графічних пристроїв для вводу зображення. Сканери. Дігітайзери. Клавіатура. Аеро- та фотознімки. Космічні знімки. 2</p> <p>3. Типи графічних пристроїв для візуалізації зображення. Растрові та векторні монітори. Принцип їх роботи. 2</p> <p>4. Математичні основи комп'ютерної графіки. Однорідні координати на площині та в просторі. Базові перетворення координат. 2</p> <p>5. Афінна та перспективна геометрії. Аксонометричне та перспективне проектування. 2</p> <p>6. Задання плоских та просторових кривих. Кубічні сплайни; параболічна інтерполяція; криві Без'є. 2</p>
-------------	--

7.Апроксимація поверхонь в просторі. Білінійні поверхні. Лінійчаті поверхні. Лінійні поверхні Кунса. Бікубічна поверхня. Поверхні Без'є.	2
8. Алгоритмічні основи компютерної графіки. Алгоритми креслення відрізків. Цифровий диференційний аналізатор. Алгоритм Брезенхема.	3
9.Растрова розгортка в реальному часі. Растрова розгортка суцільних областей. Заповнення багатокутників. Простий алгоритм з впорядкованим списком ребер. Методи його покращення.	2
10.Алгоритми заповнення з затравкою.	2
11.Двовимірна відсіч. Алгоритм Сазерленда-Коена; що використовує розбиття відрізка. Узагальнення: відсіч двовимірного відрізка випуклим вікном. Алгоритм Кируса-Бека. Внутрішня та зовнішня відсіч. Вилучення невидимих ліній	2
12. Алгоритми вилучення невидимих ліній.Алгоритм плаваючого горизонту. Алгоритм Робертса. Алгоритм Варнака. Поняття z-буферу. Алгоритм; що використовує z-буфер. Алгоритм пострічкового сканування. Алгоритм пострічкового сканування; що використовує z-буфер.Інтервальний алгоритм пострічкового сканування. Алгоритм визначення видимих поверхонь шляхом трасировки променя.	3
13.Графічні формати зберігання зображень. Про растеризацію і векторизацію. Принципи збереження зображень у растрових і векторних форматах.	2
14. Опис найпоширеніших форматів графічних файлів. Їх переваги, недоліки та сфери застосування.	2
15. Перетворення файлів з одного формату в інший. Імпорт та експорт зображень	2

<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Залік у кінці семестру</p>
<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Презентації, лекції, індивідуальні завдання, тести Лабораторні роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перетворити в пам'яті та отримати на екрані та пристрої друку зображення в матричній та графічній формах: <ol style="list-style-type: none"> а) на площині: одиничного квадрата та одиничного рівностороннього трикутника б) в просторі: одиничного куба та одиничного тетраедра. 2. Реалізувати алгоритми малювання у випадку параметричного та непараметричного задання. Порівняти різні варіанти з точки зору точності та швидкодії: <ol style="list-style-type: none"> 1. коло 2. еліпс 3. парабола 4. гіпербола. 3. Реалізувати алгоритм апроксимації поточною заданою кривою кубічним сплайном у випадку граничних умов: <ol style="list-style-type: none"> 1. фіксованих 2. слабких 3. циклічних 4. ациклічних. 4. Реалізувати алгоритм параболічної інтерполяції. Передбачити інтерактивний ввід та обробку інформації. 5. Реалізувати алгоритм побудови кривих Без'є. Передбачити інтерактивну побудову характеристичної ламаної. 6. Реалізувати алгоритм побудови інтерполуючої поверхні $Q(u,v)$. Результати представити у вигляді проєкцій на площини $x=0$, $y=0$, $z=0$ сімейства координатних кривих $Q(u,v)$ та $Q(u,v)$ <ol style="list-style-type: none"> 1. $Q(u,v)$ - білінійна поверхня 2. $Q(u,v)$ - лінійчата поверхня 3. $Q(u,v)$ - лінійна поверхня Кунса 4. $Q(u,v)$ - бікубічна поверхня 5. $Q(u,v)$ - поверхня Без'є 7. Розробити алгоритм креслення відрізка з однієї довільної точки в іншу на псевдорастрі 32×32. Псевдобуфер кадра задати у вигляді одновимірного масиву. Демонстраційний тест має включати не менше ніж 16 відрізків з початком в центрі кола і кінцями, що рівномірно розташовані на колі: <ol style="list-style-type: none"> 1. алгоритм ЦДА 2. цілочисельний алгоритм Брезенхема. 8. Для області, що обмежена многокутниками $(4,4)-(4,26)-(20,26)-(28,18)-(21,4)-(21,8)-(10,8)-(10,4)$ та $(10,12)-(10,20)-(17,20)-(21,16)-(21,12)$ на растрі 32×32 розробити та реалізувати алгоритм розгортки та заповнення суцільної області. Передбачити виведення списку заповнених пікселів в форматі "стрічка- колонка": <ol style="list-style-type: none"> 1. простий алгоритм з впорядкованим списком ребер* 2. покращений алгоритм з впорядкованим списком ребер; що використовує групове сортування (для реалізації групового сортування використовувати зв'язний список; вміст якого має покроково друкуватись)* 3. простий гранично-заповнюючий алгоритм з затравкою. 4. Затравочний піксел $(14;20)$. Забезпечити видачу на екран списку граничних пікселів та вмістимого стеку* пострічковий алгоритм з затравкою. Затравочний піксель $(14; 20)$.

	<p>9. Реалізувати алгоритм відсічі відрізків двовимірним прямокутним вікном. Алгоритм має на першій ітерації визначати та зображати повністю видимі відрізки; а також визначати і відкидати тривіально невидимі відрізки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. простий алгоритм двовимірної відсічі 2. алгоритм Сазерленда-Коена 3. алгоритм розбиття середньою точкою. <p>10. Написати програму, що реалізує алгоритм Кіруса-Бека для відсікаючого вікна заданої форми. Алгоритм має визначати та відкидати багатокутники іншої форми. Передбачити можливість вибору між зовнішньою та внутрішньою відсічкою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. трикутник 2. трапеція 3. паралелепіпед 4. довільний випуклий п'ятикутник. <p>11. Написати програму, що реалізує метод плаваючого горизонту для Поверхні заданої функцією</p> $F(x,z) = 8 \cdot \cos(1.2r) / (r+1), \text{ де}$ $r = \sqrt{x^2 + z^2}, \quad -2p < x, z < 2p.$ <p>Точка спостереження знаходиться в безмежності на додатній півосі z, зображення повернуто на 25° навколо осі x, а потім на 15° навколо осі y.</p>
--	--

<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виконання індивідуальних завдань, тестування: 80% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 80 • залік: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20 <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Очікується, що студент виконає 10 лабораторних робіт, кожна з яких оцінюється у 8 балів.</p> <p>Кожна робота оцінюється максимально за такою схемою:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 100% – умови завдання виконано повністю, автор відповідає на всі запитання щодо використаних підходів, чітко інтерпретує отримані результати, немає ознак недоброчесності; • 80% – наведено логічно правильну послідовність розв'язування, алгоритми складено правильно, бракує окремих коментарів, автор не досить повно пояснює використані підходи, немає ознак недоброчесності; • 60% – у правильній послідовності розв'язування допущено окремі помилки, які автор уміє виправити після зауваження викладача, бракує коментарів, на запитання щодо використаних підходів автор відповідає з помилками, немає ознак недоброчесності; • 40% – у правильній послідовності розв'язування пропущено окремі етапи, завдання виконано частково, автор не розуміє недоліків поданої роботи, не вміє їх виправити, немає ознак недоброчесності; • 20% – завдання виконано частково, автор не може самостійно інтерпретувати отримані результати, виправити помилки, немає ознак недоброчесності; • 0% – завдання не виконано, або ж виявлено ознаки недоброчесності: запозичення, автор не володіє відповідним теоретичним матеріалом тощо; <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можли-</p>
---	---

	<p>вої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів визначених для виконання всіх видів письмових робіт та індивідуальних завдань, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані при поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.